

Lisa 2
Häädemeeste Volikogu
.....2022 määruse
nr juurde

HÄÄDEMEESTE VALLA EELARVESTRAATEEGIA AASTATEKS 2023-2026

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Majanduslik olukord riigis ja eeldused aastateks 2022-2026	4
3. Põhitegevuse tulude ja kulude prognoos	6
3.1. Tulubaasi prognoos.....	8
3.2. Kulude prognoos	11
4. Investeermistegevus	12
5. Finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus	15
6. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus	16
7. Finantsdistsipliini tagamise meetme täitmine.....	19

1. Sissejuhatus

Häädemeeste Vallavolikogu algatas Häädemeeste valla arengukava muutmise oma 21. aprilli 2022. aasta otsusega nr 20 „Häädemeeste valla arengukava aastateks 2021-2026 muutmise algatamine“.

Eelarvestrateegia koostatakse Häädemeeste valla arengukavas (aastatel 2022-2026) sätestatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Häädemeeste valla eelarvestrateegia esitatakse arengukava osana. Eelarvestrateegia koostamise aluseks on arengukava tegevuskava, kus on planeeritud järgmise nelja aasta strateegilised eesmärgid.

Eelarvestrateegia koostamisel ja menetlemisel lähtutakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-st 37 ning kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (KOFIS) §-st 20. Hetkel kehtib Häädemeeste valla eelarvestrateegia aastateks 2022-2025. Kehtiv arengukava peab mis tahes eelarveaastal hõlmama vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat (vt tabel 3). Käesoleva eelarvestrateegiaga on täpsustatud nelja eelseisva aasta kavasid. Eelarvestrateegias esitatakse kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks, eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksvaks aastaks kavandatud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse tulud ja põhitegevuse kulud, investeerimistegevuse eelarveosa olulisemad tegevused ja investeringud koos kogumaksumuseprognoosi ja võimalike finantseerimisallikatega, eeldatav finantseerimistegevuse maht ning likviidsete varade muutus.

KOFIS näeb ette, et eelarvestrateegias tuleb eraldi välja tuua olulisemad investeringuobjektid koos kogumaksumuse prognoosi ja võimalike finantseerimisallikatega.

Eelarvestrateegia kohustuslikuks osaks on rahandusministri määrusega kinnitatud vormidel¹ eelarveandmed strateegia perioodi kohta. Nimetatud tabelid tuleb esitada hiljemalt strateegia vastuvõtmisele järgneval 30.oktoobril Rahandusministeeriumile.

Vastavalt KOFIS-ile jagatakse eelarves ja seega ka eelarvestrateegias tehingud järgmisteks osadeks:põhitegevuse tulud; põhitegevuse kulud; investeerimistegevus; finantseerimistegevus; likviidsete varade muutus. KOFIS-is sätestatud nõuete kohaselt tuleb strateegias planeerida eelarved ka omavalitsuse sõltuva üksuse kohta.

Häädemeeste valla konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtted on AS Häädemeeste VK ja OÜ Vesoka. Kui tegelike andmete alusel peaks strateegiaperioodi aastatel siiski selguma, et nimetatud ettevõtted ei ole sõltuvad üksused, siis ei muuda see strateegiat kehtetuks, muutuvad vaid tegeliku netovõlakoomuse arvestamise sisendid konkreetset aastal.

Häädemeeste valla eelarve on aastast 2018 tekkepõhine ja tehingud kajastatakse vastavalt nende toimumisele, sõltumata sellest, millal nende eest raha laekub või välja makstakse. Eelarvestrateegias on aastate 2023-2026 eelarved planeeritud lähtuvalt majandusprognoosidest, investeringuplaanidest, ühinemislepingust ja arengukavas kajastatavatest tegevustest ning eesmärkidest. Kõik näitajad on eelarvestrateegia tabelites toodud eurodes, kui pole kirjas teisiti.

¹ Kohaliku omavalitsuse üksuse poolt Rahandusministeeriumile eelarvestrateegia, eelarve, lisaelarve ja eelarve täitmise andmete esitamise tingimused ning vormid - <https://www.riigiteataja.ee/akt/115022013005>

Eelarvestrateegias esitatakse ka ülevaade kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise korraldamiseks oluline informatsioon. Eelarvestrateegia on aluseks valla järgmiste aastate eelarvete koostamisel, kohustuste võtmisel, varaga tehingute tegemisel, investeeringute kavandamisel ja investeeringuteks toetuste taotlemisel.

2. Majanduslik olukord riigis ja eeldused aastateks 2022-2026

(allikas: Rahandusministeerium)

Majanduses on 2022. a kevadel palju teadmatust ning tulevikuaastate prognoosimine on keeruline. Riik koostab oma eelarvestrateegia alles sügisel ning tugineb siis 23. augustil 2022. a esitatavale majandusprognoosile. Seetõttu on järgnevalt kajastatud kokkuvõte 2022. a kevadisest majandusprognoosist.

Käesolev eelarvestrateegia on koostatud enneolematult ebakindlates oludes. Vene agressioon Ukrainasse on tekitanud olukorra, kus usaldusväärset prognoosida Eesti ja meie peamiste kaubanduspartnerite majandusarengut on pea võimatu. Nii nagu COVID-19 levikust põhjustatud kriisis, ei määra ka praegu majanduse arengut niivõrd majanduse sisemised toimetehhanismid, vaid majanduse välised tegurid, millega majandus kohandub. Määramatuse tõttu ei kavandata rahandusministeeriumi kevadprognoosi põhjal riigi nelja-aastast eelarvestrateegiat ega riigieelarvet.

Maailmamajandust mõjutavad COVID-19 pandeemia ning Venemaa sissetung Ukrainasse. COVID-19 pandeemiast põhjustatud globaalsest majanduskriisist taastumine on olnud ebahütlane. Riikide majandusarengu üheks oluliseks kaalukeeleks on osutunud vaksineerituse tase, mistõttu oli just mitmete arenguriikide taastumine vaktsiinide nappuse tõttu tagasihoidlik. Maailmamajandust toetas 2021. a arenenud riikide erakordselt jõuline eelarvestiimul ja leebe rahapoliitika. Maailmamajanduse kasv oli 2021. a IMFi andmetel 5,9%.

24. veebruaril 2022. a alustas Venemaa sõda Ukraina vastu. Sõda ja selle tõttu Venemaale kehtestatud majanduslikud sanktsioonid piiravad tugevalt majanduskasvu üle maailma. IMF-i prognoosi kohaselt langeb 2022. a majanduskasv sõja tõttu 0,8 protsendipunkti – uus kasvuprognoos on 3,6%. Ukraina majanduslanguseks prognoosib Maailmapank 45% ja IMF 35%, mis tuleneb otsesest invasiooni mõjust, taristu hävimisest ja elanike lahkumisest. Majandusaktiivsus kannatab isegi sõja kiire lõppemise korral veel palju aastaid. Venemaa majandus läks Venemaa algatatud sõja ja selle tulemuste tõttu samuti kiirese langusse, mis Maailmapanga hinnangul saab 2022. a olema 11% ja IMF-i hinnangul 8,5%. Sõja mõjud ulatuvad palju kaugemale sõdivate riikide piiridest. Kuna Venemaa on olulisemaid nafta, gaasi ja metallide eksportijaid ning nii Venemaa kui Ukraina olulised nisu ja maisi eksportijad, on nende artiklite pakkumise langus viinud kiirele hinnatõusule. Ülemaailmselt on sõja tõttu oodata lisaks kasvu pidurdumisele ka kiiret inflatsiooni, suurt võlakoormuse kasvu ning tugevat vaesuse suurenemist. Inflatsioon kogus paljudes riikides tuure juba enne sõda. Mõnedes arenenud riikides (nt USA) on inflatsioon saavutanud 40 a kiireima taseme. Ka võlakoormus oli paljudes riikides tõusnud kõrgeks pandeemiaga võitlemiseks võetavate meetmete tõttu ning sõja negatiivsed majanduslikud mõjud takistavad 2022-2023. a kavandatud fiskaalse stimuleerimise leevendamist.

Euroala riikides on alates 2021. a maist toimunud majanduse avanemine. See sai võimalikuks tänu kõrgele vaksineerituse tasemele, mis tõi kaasa üle ootuste kiire majanduskasvu. Euroopa Keskpanga andmetel oli euroala 2021. a majanduskasv 5,4%. 2022. a majandustulemusi mõjutab eelkõige Vene-Ukraina sõda ja seda põhiliselt kasvavate energiahindade ja

energiajulgeoleku kaudu. Euroopa Liidul on suur sõltuvus imporditavatest energiaallikatest ning Venemaa on peamine naftasaaduste, maagaasi ja kivisöe tarnija. Üldiselt on senised hinnangud kriisi mõjust EL majanduskasvule olnud siiski pigem tagasihoidlikud. Euroopa Keskpank prognoosib kõige pessimistlikumas stsenaariumis euroala majanduskasvuks 2022. aastal 2,3%. IMF prognoosib euroala 2022. a majanduskasvuks 2,8%, mis on 1,1 protsendipunkti vähem kui sõjaeelset prognoositu.

Eesti SKP ületas juba 2021. a esimeses kvartalis kriisieelse ehk 2019. a neljanda kvartali taseme. COVID-19 viiruse majanduslikud tagajärjed osutusid efektiivsete majanduse toetusmeetmete tõttu arvatust märgatavalt leebemaks. Viimase kahe aasta keskmine majanduskasv oli sisuliselt EL kiireim (3%). See sai võimalikuks tänu raskustele paremini vastu pidanud harude (info ja side, veondus, ehitus, mitmed teenused) väga jõulisele kasvule, samas kui enim kannatanud valdkonnad (majutus ja toitlustus, meelelahutus, haldus- ja abitegevused) pole veel kriisieelset mahtu saavutanud. Eesti edaspidist majanduskasvu oleks toetanud ka EL suurte majanduste lõplik taastumine viirusekriisist 2022. aastal, mida kõik märgid näitasid. Energiahindade ülikiire tõus oleks siiski ka ilma sõja puhkemata vähendanud SKP reaalkasvu.

Edaspidi aeglustub majanduskasv Eesti Panga hinnangul kolmel põhjusel: kiiret kasvu võimaldanud vaba tööjõud on ammendumas, hinnatõus piirab tarbimist ning Venemaa sõda Ukraina vastu koos kaasnevate sanktsioonidega pärsib majandusaktiivsust. Eesti majanduse reaalkasv jääb Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt 2022. aastal umbes 4 protsendipunkti võrra madalamaks võrreldes sõja mittepuhkemise stsenaariumiga ehk reaalne SKP sellel aastal väheneb. Tarbijahinnad kasvavad 2022. aastal 12,7%, mis toob kaasa reaalsissetulekute ja eratarbimise vähenemise. Sõja tõttu prognoositakse maksutulude väiksemat laekumist ning kulude kasvu. Suurim koormus lisakulude kandmisel jääb riigieelarvele, kuhu lisandub julgeolekuga ning põgenikega seotud kulusid. Nimetatud kulud on olemuslikult riiklikud, mitte kohalikud, mistõttu tuleb need põhiseadusest tulenevat kohaliku omavalitsuse finantsgarantiid arvestades katta riigieelarvest. Osa kulusid jääb siiski ka kohalike omavalitsuse kanda. Kõige konkreetsemalt mõjutavad Eesti majandust lähemas tulevikus erinevad takistused kaubavahetuses Venemaa, Valgevene ja Ukrainaga. Lisaks seadustatud piirangutele pärsivad kaubavahetust ka transpordiraskused ning takistused arvete tasumisel. Kerge majanduskasv taastub 2023. aastal, kuid see jääb varem arvatust madalamaks.

Ka kohalike omavalitsuste kulud kasvavad oluliselt kiiremini kui tulud. Omavalitsuste kulude kasvu survestab nii tarbijahindade ja riigi keskmise palga tõus (prognoositav kasv 2022. aastal vastavalt 12,7% ja 7,0%), energiakandjate kõrged hinnad kui ka sõjapõgenikega lisanduvad kulud. Samal ajal omavalitsuste põhitegevuse tulud kasvavad 2022. aastal vaid 4,5%, mistõttu omavalitsuste põhitegevuse tuleml (põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe) väheneb ¼ võrra, jäädes alla 200 mln euro. Põhitegevuse tulemi langus vähendab KOV üksuste võimalusi rahastada ja ellu viia investeeringuid ning suurendab vajadust laenuvahendite järele. Prognoositavalt suureneb omavalitsuste netovõlakoormus 2022. aastal 31%lt 35%le põhitegevuse tuludest. Omavalitsussektori eelarvedefitsiit on 2021. aastast üle 100 mln euro ning jääb sellele tasemele eeldatavasti ka esoleval kolmel aastal.

Tabel 1 Majanduse põhinäitajad (allikas: Rahandusministeerium, Statistikaamet)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Majanduse põhinäitajad (%)						
SKP reaalkasv	8,3	-1,0	1,2	3,2	2,7	2,6
Inflatsioon	4,6	12,7	2,1	1,2	1,7	2,0
Tarbijahinnaindeksi muutus	4,6	12,7	2,1	1,2	1,7	2,0
Tööhõive kasv	-0,5	-0,1	-1,2	1,1	0,4	0,0
Töötuse määr	6,2	7,2	8,3	7,2	6,7	6,4
Keskmise palga reaalkasv	2,1	-5,1	3,4	2,3	2,8	3,0
Keskmine palk (euro)	1 548	1 656	1 749	1 811	1 892	1 987
Keskmise palga nominaalkasv	6,8	7,0	5,6	3,6	4,5	5,0

* Sisemajanduse koguprodukt on residentide toodetud lisandväärtuste summa kogu rahva majanduse ulatuses.

*Tööhõive määr on hõivatute osatähtsus tööealises rahvastikus.

*Hõivatut on isik, kes uuritava perioodil töötas ja sai selle eest tasu kas palgatöötajana, ettevõtjana või vabakutselisena, töötas pereettevõttes või oma talus otsese tasuta või ajutiselt ei töötanud.

*Tarbijahinnaindeks on indeks, mis iseloomustab tarbekaupade ja tasuliste teenuste hindade muutust.

*Keskmine palk on tegelikult töötatud ja mittetöötatud aja eest makstav tasu, mis on jagatud täistööajale taandatud töötajate keskmise arvuga.

3. Põhitegevuse tulude ja kulude prognoos

Häädemeeste vald, olles iseseisev kohaliku omavalitsuse üksus, soovib pakkuda oma kogukonna liikmetele ja külalistele parimat keskkonda elamiseks, töötamiseks, õppimiseks ja vaba aja veetmiseks.

Põhjalik ülevaade eelnevate perioodide raamatupidamise andmetest kohalike omavalitsuste üksuste kohta (tekkepõhises arvestuses) on leitav riigipilve teenuse riigiraha.fin.ee ja saldo.rtk.ee kaudu.

Eesti kohalike omavalitsuste üldiseks probleemiks on väike finantsautonoomia. Häädemeeste vald kohaliku omavalitsusena sai 2021. aasta andmete alusel mõjutada vaid 14,0% oma põhitegevuse tuludest (maamaks, reklaamimaks, tulud kaupade ja teenuste müügist, muud tulud), 86,0% otsustati keskvalitsuse või toetuste andjate tasandil (füüsilise isiku tulumaksu eraldis KOV - idele, saadavad toetused, vee erikasutustasu).

Tabel 2 Põhitegevuse tulude ja kulude muutus aastatel 2022-2026 (tuh eurodes)

	2022	2023	2024	2025	2026
Põhitegevuse tulud (tuh eurot)	8846,3	8813,5	9001,8	9219,8	9422,7
Muutus (%-des)	9,3	-0,4	2,1	2,4	2,2
Põhitegevuse kulud (tuh eurot)	8316,8	8265,8	8316,3	8344,3	8522,5
Muutus (%-des)	14,2	-0,6	0,6	0,3	2,1
Tarbijahinnaindeks (%-des)	12,7	2,1	1,2	1,7	2,0

Tabel 3 Häädemeeste valla eelarvestrateegia aastatel 2022-2026

Häädemeeste Vallavalitsus	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	8 093 181	8 846 304	8 813 531	9 001 817	9 219 797	9 422 758
Maksutulud	4 180 666	4 483 730	4 653 995	4 831 071	5 037 730	5 229 255
sh tulumaks	3 961 320	4 256 630	4 426 895	4 603 971	4 788 130	4 979 655
sh maamaks	216 326	220 600	220 600	220 600	243 100	243 100
sh muud maksutulud	3 020	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500
Tulud kaupade ja teenuste müügist	911 316	1 109 884	1 120 983	1 132 193	1 143 515	1 154 950
Saadavad toetused tegevuskuludeks	2 961 380	3 220 690	3 003 553	3 003 553	3 003 553	3 003 553
sh tasanusfond	970 153	1 148 147	1 148 147	1 148 147	1 148 147	1 148 147
sh toetusfond	1 826 224	1 845 406	1 845 406	1 845 406	1 845 406	1 845 406
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	165 003	227 137	10 000	10 000	10 000	10 000
Muud tegevustulud	39 819	32 000	35 000	35 000	35 000	35 000
Põhitegevuse kulud kokku	7 283 738	8 316 844	8 265 392	8 316 330	8 344 308	8 522 501
Antavad toetused tegevuskuludeks	516 002	728 552	630 000	630 000	630 000	630 000
Muud tegevuskulud	6 767 736	7 588 292	7 635 392	7 686 330	7 714 308	7 892 501
sh personalikulud	4 353 343	5 001 667	4 998 507	4 998 507	4 998 507	5 148 462
sh majandamiskulud	2 414 945	2 496 946	2 546 885	2 597 823	2 623 801	2 650 039
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed	393	393	393	393	393	393
sh muud kulud	-551	89 679	90 000	90 000	92 000	94 000
Põhitegevuse tulem	809 444	529 460	548 139	685 487	875 490	900 257
Investeeringustegevus kokku	-1 523 208	-1 181 396	-212 900	-213 900	-393 900	-973 900
Põhivara müük (+)	27 659	105 000	1 000 000	600 000		
Põhivara soetus (-)	-2 074 335	-1 256 824	-1 484 000	-1 284 000	-164 000	-1 664 000
sh projektide omaosalus	-1 368 341	-724 524	-983 000	-584 000	-164 000	-764 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	705 994	663 034	561 000	760 000	60 000	960 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-133 091	-641 506	-120 000	-120 000	-120 000	-100 000
Osaluste ning muude aktsiate ja osade müük (+)	0	0	-110 000	-110 000	-110 000	-110 000
Finantstulud (+)	115	100	100	100	100	100
Finantskulud (-)	-49 550	-51 200	-60 000	-60 000	-60 000	-60 000
Eelarve tulem	-713 764	-651 936	335 239	471 587	481 590	-73 643
Finantseerimistegevus	883 674	167 500	-502 937	-505 129	-482 443	215 203
Kohustiste võtmine (+)	1 200 000	600 000	0	0	0	700 000
Kohustiste tasumine (-)	-316 326	-432 500	-502 937	-505 129	-482 443	-484 797
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-93 909	-484 436	-167 698	-33 542	-854	141 560
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	-263 819	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	692 742	208 306	40 608	7 066	6 212	147 772
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	5 085 005	5 252 112	4 748 782	4 243 259	3 760 423	3 975 233
sh üle 1 a perioodiga mittekatkestatav kasutusrent (konto 913100), sihtfinantseerimise kohustised (konto 253550), saadud ettemaksud (kontogrupp	138 647	37 335	36 942	36 549	36 156	35 763

2038)						
Netovõlakoormus (eurodes)	4 392 263	4 942 887	4 607 255	4 135 275	3 653 292	3 726 542
Netovõlakoormus (%)	54,3%	55,9%	52,3%	45,9%	39,6%	39,5%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	8 093 181	7 077 043	7 050 825	7 201 453	7 882 943	7 205 197
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	100,0%	80,0%	80,0%	80,0%	85,5%	76,5%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	3 700 919	2 134 157	2 443 570	3 066 179	4 229 651	3 478 655

Tabel 3 annab ülevaate Häädemeeste valla finantstegevusest aastatel 2021 - 2022 ja prognoosi aastatel 2023 - 2026.

Andmed on esitatud Rahandusministeeriumi poolt kinnitatud tabelis, kus on eelmise aasta tegelikud, jooksva aasta eeldatavad ja aastateks 2023-2026 prognoositavad põhitegevuse tulud, eeldatavad põhitegevuse kulud, investeerimistegevuse olulisemad tegevused, eeldatav finantseerimistegevuse maht ning likviidsete varade muutus.

2022. aasta eelarve eeldataval täitmisel on arvesse võetud andmed seisuga 30.06.2022. a.

3.1. Tulubaasi prognoos

Häädemeeste valla põhitegevuse tulud koosnevad maksutuludest, saadud toetustest, valla asutuste tegevuse tulemusena teenitavatest omatuludest ja muudest tuludest (vee ressursitasu, trahvid jms.)

Põhitegevuse tulude prognoos näitab suuremate tululiikide minimaalset kasvu. Selle peamised põhjused on majanduse langusega kaasnevad töötuse tõus ja sissetulekute kahanemine.

Tulumaks on Häädemeeste valla peamine tuluallikas ja selle osakaal eelarve põhitegevuse tuludes on üle 50,0%. Tulumaks on riiklik maks, mis on kehtestatud maksukorralduse seaduse ja tulumaksu seaduse alusel. Riigilt kohalikule omavalitusele laekuv tulumaksuprotsent on 11,96% . Häädemeeste valla eelarvestrateegia koostamise perioodil on arvestatud 2023. aastal ja järgnevatel aastatel 11,96% -ga füüsiliste isikute brutotulult.

Tabel 4 Füüsilise isiku tulumaksu prognoos

	2022	2023	2024	2025	2026
Füüsilise isiku tulumaks (tuh eurodes)	4256,6	4426,9	4604,0	4788,1	4979,7
MUUTUS	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
Tulumaksu muutus	7,5%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%
KOV -le eraldatav % maksumaksjate maksustavast tulust	11,96	11,96	11,96	11,96	11,96
Maksumaksjate keskmine arv	2261	2261	2261	2261	2261
Tulumaksu laekumine maksumaksja kohta (eurodes)	1883	1958	2036	2118	2202

Kohalikele omavalitsustele eraldatav tulumaks sõltub maksumaksjate arvust (Häädemeeste valla rahvastikuregistrisse registreeritud inimeste arv), kohalikele omavalitsustele eraldatava tulumaksu määra ning keskmise palga ja muude maksustavate tulude kasvust.

Maamaks on riiklik maks, mis on kehtestatud maksukorralduse seaduse ja maamaksuseaduse alusel. Maamaks sõltub riigi poolt kehtestatud maa maksustamishinnast maamaksu tsoonis ja maamaksu määrast, mis maamaksuseaduse alusel on maksimaalselt 2,5 protsenti maa maksustamishinnast aastas. Kohaliku omavalitsuse volikogul on õigus diferentseerida maamaksumäära vahemikus 0,1-2,5 ja kehtestada alates 01. jaanuarist 2013 maksusoodustusi. Maamaksu määramise aluseks olev maksustamishind on kehtestatud 2001. aastal riigi poolt teostatud hindamise alusel. Häädemeeste Vallavolikogu poolt kehtestatud maamaksumäärad:

- (1) maksumäär 2,5% maa maksustamishinnast aastas;
- (2) põllumajandussaaduste tootmiseks kasutusel oleva haritava maa ja loodusliku rohumaa maamaksumääraks 2,0% maa maksustamishinnast aastas.

Riigil on plaanis läbi viia uus maahindamine, kuid selle mõjud maamaksu laekumisele ei ole veel teada ning kui tulemused selguvad ja KOV muudab maksumäärasid, on tõenäoline 10-15-protsendiline aastane kasvupiirang. Seega ei too see tõenäoliselt kaasa hüppelisi muutusi maamaksu laekumises.

Maamaksu tõus on ette nähtud eelarvestrateegia perioodil alates 2025 aastast 10%.

Reklaamimaks on ainus kohalik maks, mis on Häädemeeste vallas kehtestatud ning selle osatähtsus põhitegevuse tuludes on 0,07%. Reklaamimaksu eesmärk on reklaami korraldamisega seotud tegevuste reguleerimine. Reklaamimaksust saadav tulu on minimaalne. Reklaamimaksu laekumise suurenemist eelarvestrateegia perioodil ei ole kavandatud.

Riigilõivud on väikese osatähtsusega (0,1% põhitegevuse tuludest) ning püsivad prognoosiperioodil samal tasemel.

Valla eelarvesse laekuvad riigilõivud vastavalt riigilõivuseadusele ehitusseaduse alusel tehtavate toimingute eest.

Tulu kaupade ja teenuste müügist on planeeritud eelarvestrateegiasse 1%-lise tõusuga võrreldes 2022. aasta eelarvesse planeeritud vahenditega. Tuludena kaupade ja teenuste müügist mõistetakse Häädemeeste Vallavalitsuse ja tema hallatavate asutuste laekumisi sotsiaalasutuste majandustegevusest, haridusasutuste majandustegevusest, haridusteenuse ja muusikakooliteenuse eest teistele omavalitsustele, vallale kuuluvate ruumide üüri- ja renditulused, laekumisi kultuuri- ja spordiasutuste majandustegevuses, laekumisi õiguste müügist.

Peamine põhjus, miks valla asutuste toodetavate kaupade ja teenuste müügist saadavat tulu on küllaltki raske suurendada on asjaolu, et paljudele avalikele teenustele on seadusandlikul tasandil kehtestatud piirangud (nt haridusteenuste müük teistele omavalitsusüksustele, lasteaia osalustasu jne) ning paljud teenused on suunatud hinnatundlikule elanikkonnale. Teisest küljest avaldab valla asutuste toodetavate kaupade ja teenuste pakkumiseks vajalikele sisenditele mõju üleüldine hinnatõus, mis avaldab survet ka asutuste pakutavate kaupade ja teenuste müügihindade tõusule.

Põhimõtteliselt tuleks valla hallatavaid asutusi motiveerida oma varasid kasutama omatulude teenimiseks juhul, kui ressursi on rohkem kui vajatakse avalike teenuste osutamiseks.

Tulud kaupade ja teenuste müügist moodustavad 2023. aastal eeldatavalt 12,7% põhitegevuse tuludest.

Kohalike omavalitsuste oluliseks tuluks on saadud toetused. Vastavalt põhiseadusele võib riik seaduse alusel või kokkuleppel omavalitsusega panna neile riiklikke kohustusi. Kohustustega seotud kulud kaetakse riigieelarvest. Riigieelarve seaduse alusel teeb riik eraldi kohaliku omavalitsuse eelarvesse tasandus- ja toetusfondi kaudu.

Tasandusfond on mittesihotstarbeline riigipoolne eraldis. Riigieelarves ette nähtud tasandusfondi suuruse aluseks on arvestuslike tulude ja kulude vahe, mis on läbi korrutatud eelarvete tasandusfondi koefitsiendiga (määratakse igal aastal Vabariigi valitsuse määrusega). Arvestuslike kulude prognoosimisel võetakse arvesse laste, tööealiste inimeste ja vanurite arv, arvestuslikud teepikkused ja andmed puudega isikute kohta. Samuti toimetulekutoetust vajavate inimeste orienteeruv arv. Arvestuslike tulude leidmisel võetakse aluseks kolmel eelneval aastal laekunud tulumaksude ja loodusvarade kasutamisoõiguse tasude kaalutud keskmine ning eelneva aasta arvestusliku maamaksu suurus. Tasandusfondi eraldiste suurenemist eelarvestrateegia perioodil ei ole ettenähtud. Arvestuse metoodika on Rahandusministeeriumi kodulehel [http://www.fin.ee/tasandus-ja toetusfond](http://www.fin.ee/tasandus-ja-toetusfond).

Riigieelarveline toetusfondi eraldis on ette nähtud haridus- ja sotsiaalkuludeks ning kohalike teede hoiuks. Riigi poolt toetatavate hariduskulude hulka kuuluvad pedagoogide tööjõukulud koos maksudega, samuti pedagoogide koolituskulud ning õpikute, töövihikute ja muud õppetegevusega seotud kulud, sh koolitoit.

Riigi poolt kompenseeritavate sotsiaalkulutuste hulka kuuluvad toimetulekutoetuseks eraldatavad summad, sotsiaalteenuste korralduse ja arenduse toetus ning puuetega laste hoolduseks eraldatavad summad.

Omavalitsusüksusele tehakse riigieelarvest hariduskuludeks eraldisi lähtudes õpilaste arvust koolis. Vahendite jaotuse aluseks on Eesti Hariduse Infosüsteemi järgne õpilaste arv 10. novembri seisuga. Toimetulekutoetuste summa arvutamise aluseks on sotsiaalhoolekande seaduse § 42 lõige 3, mis sätestab, et riigieelarvest eraldatakse valla- ja linnavalitsustele vahendeid üksi elavatele isikutele ja perekondadele puuduse korral sotsiaalhoolekande maksmiseks, lähtuvalt Riigikogu poolt kehtestatud toimetulekupiirist ja sotsiaalhoolekande seadusega kehtestatud toimetulekutoetuse maksmise tingimustest. 2023 aasta toetusfond planeeritud 2022. aastaga samal tasemel. Tegelikud eraldised selguvad 2023. aasta algul, kui riigieelarve on kinnitatud. Kuna tulevikuotsused ei ole teada, ei ole ka toetusfondi summade puhul arvestatud kasvu. Kui eraldised suurenevad, siis lisatakse need eelarvesse jooksvalt.

Saadavad toetused tegevuskuludeks. Sihotstarbelised toetused tegevuskuludeks laekuvad põhiliselt projektipõhiselt ning on seetõttu raskesti prognoositavad. Peale nende kuuluvad sellesse gruppi ka Pärnu Keskraamatukogu poolt eraldatavad summad raamatute soetuseks, samuti Maaeluministeeriumi poolt eraldatavad toetused koolipiima ja –puuvilja kasutamiseks õpilaste toitlustamisel. Eelarvestrateegia perioodiks on need prognoositud 2022. aasta tasemel.

Muu tegevustulu koosseisus käsitletakse kaevandusõiguse tasusid ja vee erikasutustasu. Nimetatud tulud jäävad 2022. aasta loodetava täitmise tasemele.

Vastavalt veeseadusele korraldab vee kasutamist ja kaitset riiklikul tasandil Vabariigi Valitsus. Kohalik omavalitsus oma halduspiirkonnas annab nõusoleku vee erikasutuseks. Vee erikasutus on vee kasutamine veekogu või põhjaveekihi seisundit mõjutavate ainete, ehitiste või tehnovahenditega. Vee erikasutuseks peab kasutajal olema tähtajaline luba, mille annab keskkonnateenistus. Keskkonnatasude seaduse alusel laekub valla eelarvesse 50% vee-erikasutuse tasust ja 50% läheb riigieelarvesse.

Maavarade kaevandamisõiguste tasude arvestamist ja jaotumist riigieelarve ja kohaliku omavalitsuse eelarve vahel reguleerib keskkonnatasude seaduse peatükk 8.

3.2. Kulude prognoos

Eelarve põhitegevuse kulude osas jaotatakse kulud majandusliku sisu järgi järgmisteks liikideks:

- 1) antavad toetused;
- 2) muud tegevuskulud.

Antavad toetused vähenevad eelarvestrateegia perioodil peamiselt elamu- ja kommunaalmajanduse valdkonnas (tegevustoetust AS-le Häädemeeste VK ei eraldata, plaanis on suurendada aktsiakapitali). Sihtotstarbelised toetused tegevuskuludeks on peamiselt toetused kolmandale sektorile tegevuskuludeks.

Muud tegevuskulud on omakorda jaotatud personalikuludeks (tööjõukulud koos sotsiaal- ja töötuskindlustusmaksuga) ning majandamiskuludeks.

Personalikulude kasvu ei ole eelarvestrateegia perioodil planeeritud ja majandamiskulude kasvu on planeeritud ca 2,0%. Reservfondi suurus on igal aastal 1% eelarvemahust, 2023. aastaks on see planeeritud 90 000 eurot.

Eelarvestrateegias tuleb planeerida põhitegevuse tulem (mis peab olema eelarvestrateegia perioodil kokku 0 või suurem). Põhitegevuse tulem on eelarvestrateegia perioodil planeeritud stabiilne, sest see on vajalik tagamaks vajalikud oma vahendid investeeringuteks ja finantseerimistegevuseks. Mida suurem on põhitegevuse tulem, seda suuremad on võimalused.

Hariduskulude koosseisu kuuluvad kulutused nii valla üldhariduskoolidele, lasteaedadele ja muusikakoolile kui ka teistele omavalitsustele makstavad hariduskulud väljaspool valda õppivate Häädemeeste vallas elavate laste eest. Hariduskulude hulka arvatakse ka õpilaste huvihariduse eest teistele omavalitsustele makstavad tasud ja õpilaste transpordile ja toitlustamisele kuuluvad summad.

Sotsiaalse kaitse valdkonda kuuluvad nii hooldekodu kui ka erinevatele toetuste vajajatele makstavad toetused, näiteks puuetega inimestele ning peredele ja lastele makstavad toetused. Samuti kuuluvad siia valdkonda riiklikud toimetulekutoetused.

Kulutused kultuurile ja spordile sisaldavad kulutusi raamatukogudele, kultuurimajadele, sporditegevusele, muuseumile ja ajalehe väljaandmisele.

Kulutused valitsemisele sisaldavad kulutusi vallavolikogule, -valitsusele, sõprussuhetele, üldkuludele ja võla teenindamisele.

Majandamise valdkonda kuuluvad kulutused maanteetranspordile (valla teed), veetranspordile, turismile ja haljastusele.

Keskkonnakaitse kulutuste valdkonda kuuluvad kulutused jäätmekäitlusele ja heitveekäitlusele.

Elamu- ja kommunaalmajanduse koosseisu kuuluvad kulutused veevarustusele, tänavavalgustusele, kalmistuste hooldamisele ja valla omanduses olevate korterite haldamisele.

Põhitegevuse kulude samal tasemel hoidmiseks aastatel 2023-2026 tuleb leida valla hallatavate asutuste ühise ökonoomsema majandamise võimalused, alaeelarvete sisemiste ressursside leidmine, valla varaga seotud kulude alandamine, mittevajaliku vara võõrandamine, energiasäästu meetmete rakendamine.

4. Investeeringustegevus

Valla jätkusuutliku arengu tagamisel on investeeringustegevus väga suure tähtsusega ning eelarvestrateegias tuleb kavandada vahendid selle jätkumiseks. Meeles tuleb pidada seejuures seda, et iga investeeringuga kaasnevad edaspidi ülalpidamiskulud.

Kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt on eelarvestrateegias investeeringustegevus majandusliku sisu järgi liigendatud järgmiselt:

- põhivara soetus ja müük;
- finantsvarade soetus ja müük;
- saadav ja antav sihtfinantseerimine põhivara soetuseks;
- finantstulud ja – kulud.

Investeeringute finantseerimiseks on võimalik kasutada kolme allikat: omavahendeid, laenude võtmist ning toetuseid.

Vajalike investeeringute kulude võrdlemisel reaalse võimalustega ehk eelkõige valla põhitegevuse eelarve tulemiga viib järeldusele, et isegi juhul, kui osa objekte saavad sihtrahastuse, ei ole ilma laenuvahendeid kaasamata võimalik alainvesteeringut vältida. Seetõttu on strateegiaperioodil kavandatud investeeringute kulude osaline katmine laenuga.

Investeeringustegevus aastatel 2022-2026

Tabelist selguvad investeeringuteks kuluvad summad järgmise neljal aastal vastavalt valla arengukavale ja eelarvestrateegiale (vt. tabel 3, tabel 5, tabel 6).

Tabel 5 Investeeringobjektid valdkondade lõikes aastatel 2022-2026

Investeeringuobjektid valdkondade lõikes	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
02 Riigikaitse	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
03 Avalik kord ja julgeolek	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
04 Majandus	169 699	150 000	150 000	150 000	150 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	169 699	150 000	150 000	150 000	150 000
05 Keskkonnakaitse	110 685	100 000	120 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	58 000		100 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	52 685	100 000	20 000		
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
07 Tervishoid	60 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	60 000				

08 Vabaaeg, kultuur ja religioon	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
09 Haridus	892 440	1 220 000	1 000 000	0	1 500 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	474 300	501 000	600 000		900 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	418 140	719 000	400 000		600 000
10 Sotsiaalne kaitse	10 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	10 000				
KÕIK KOKKU	1 256 824	1 484 000	1 284 000	164 000	1 664 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	532 300	501 000	700 000	0	900 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	724 524	983 000	584 000	164 000	764 000

Tabel 6 Investeeringud objektide lõikes aastatel 2022-2026

Suuremad investeeringud nimeliselt	2022	2023	2024	2025	2026
06 Hajaasustuse programm	249 474	120 000	120 000	120 000	100 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	123 668	60 000	60 000	60 000	50 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	125 806	60 000	60 000	60 000	50 000
09 Kabli lasteaia hoone lammutamine/liginullenergia hoone ehitamine-ümberstruktureerimine	765 000	235 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	474 300				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	290 700	235 000			
04 Tahkuranna kooli juurde tunneli ehituses osalemine	350 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	350 000				
04 Valla teed (teehoiukava uuendamine ja elluviimine)	169 699	150 000	150 000	150 000	150 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	169 699	150 000	150 000	150 000	150 000
05 Osalemine loomade varjupaiga ehituses (MTÜ POL)	42 032	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	42 032				
09 Häädemeeste Tervisekeskuse lifti ehitus	60 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	60 000				
09 Häädemeeste Lasteaia hoone energiatõhususe parandamine	40 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	40 000				
09 Häädemeeste Keskkooli rekonstrueerimise projekt	58 200	0	0	0	1 500 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					900 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	58 200				600 000
10 Eakate Kodu keldri torustiku remont	10 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	10 000				
06 Veevõtukohtade rajamine (ÜVK)	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000

<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
05 Võiste aleviku kujundamine kalurikülaks (Sadama ja Ringi tn ümbrus)	110 685	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	58 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	52 685				
09 Häädemeeste Keskkooli staadioni projekti koostamine	9 240	0	1 000 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			600 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	9 240		400 000		
09 TLAJ lasteaia hoone energiatõhususe parandamine	20 000	835 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		501 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	20 000	334 000			
05 Jäätmejaama rajamine	0	0	120 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			100 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			20 000		
05 Vana -Ikla piiripunkti korrastamine ja väljaarendamine	0	10 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		10 000			
05 Häädemeeste lasteaia ja hooldekodu ümbruse kujundamine avalikuks pargialaks	0	50 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		50 000			
09 Uulu Põhikooli ruumipuuduse lahendamine	0	150 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		150 000			
05 Ühiskondlike objektide varustamine WC-dega ja pinkidega	0	10 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		10 000			
05 Välireklaami , infotahvlite paigaldamine	0	30 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		30 000			

Vallavara müük sõltub välistest teguritest (kinnisvara turu käitumine, majanduskeskkond), mida Häädemeeste vald otseselt mõjutada ei saa. Eelarvestrateegia perioodil 2023-2026 on kavandatud vallale valitsemiseks mittevajaliku vara müük (kinnisvara) summas 1600,0 tuhat eurot, mis on oluline valla investeringute teostamisel omaosaluse tasumiseks.

5. Finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus

Eelarvestrateegias tuleb planeerida netovõlakoormus. KOFS-i kohaselt arvutatakse netovõlakoormus tekkepõhiste andmete alusel aastavahetuse seisuga. Netovõlakoormus on võlakohustuste (võlakohustused sisaldavad kõiki laenukohustusi pluss teatavad täiendavad kohustused) suuruse ja likviidsete varade kogusumma vahe. Võlakoormuse arvestamisel on lähtutud netoarvestuse põhimõttest, et suuremas summas likviidsete vahendite olemasolul saaks omavalitsusüksustele võimaldada suuremas summas kohustuste võtmist. Finantseerimistegevuse all kajastatakse kohustuste võtmise ja kohustuste tasumisega seotud tulusid ja kulusid.

Kohaliku omavalitsuse üksus võib võtta laenu, emiteerida võlakirju, võtta kapitalirendi- ja faktooringukohustusi ning kohustusi teenuste kontsessioonikokkulepete alusel ainult investeringuteks, osaluste, aktsiate, osade ja muude omakapitaliinstrumentide omandamiseks, „Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse“ § 37 lõikes 2 nimetatud laenude andmiseks ning § 34 lõike 2 punktides 1–3 ja 7 nimetatud võlakohustuste tasumiseks.

Netovõlakoormuse arvestuses võetakse võlakohustustena arvesse bilansis kajastatud järgmised kohustused: võetud laenud, kapitalirendi- ja faktooringukohustused, emiteeritud võlakirjad ja teenuste kontsessioonikokkuleppes tekkinud kohustused. Laenukohustuste tasumisele lisanduvad intressid.

Maksimaalne lubatav netovõlakoormus võib olla vahemikus 60% kuni 100% põhitegevuse tuludest, kusjuures konkreetne piir sõltub kohaliku omavalitsuse üksuse omafinantseerimise võimekusest. Seega on netovõlakoormuse ülemmäär iga konkreetse kohaliku omavalitsuse üksuse ja eelarveaasta puhul erinev.

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 59 lõike 13 kohaselt võib kohaliku omavalitsuse üksuse ja tema arvestusüksuse netovõlakoormus ulatuda: 1) aastatel 2020–2024 80 protsendini vastava aasta põhitegevuse tuludest, kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kümnekordne vahe on väiksem kui 80 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest; 2) 2025. aastal 75 protsendini sama aasta põhitegevuse tuludest, kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude üheksakordne vahe on väiksem kui 75 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest; 3) 2026. aastal 70 protsendini sama aasta põhitegevuse tuludest, kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kaheksakordne vahe on väiksem kui 70 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest; 4) 2027. aastal 65 protsendini sama aasta põhitegevuse tuludest, kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude seitsmekordne vahe on väiksem kui 65 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest.

Finantskulud (pankadele intressideks makstavad summad) on 2022. a ca 51 200 eurot aastas, järgnevatel aastatel on planeeritud intressikulude suurenemine (60 000 eurot aastas) seoses Euribori tõusuga.

Võlakohustuste all kajastatakse ka katkestamatud kasutusrendimaksud. Häädemeeste valla on sõlmitud kaks lepingut Riigi Metsmajandamise Keskusega, millede järgi makstakse kasutusõiguse tasu igal aastal 393 eurot (see kulu kajastu majanduskulu real). Seisuga 31. detsember 2021 on kasutusrendi maksete jääk 37 728 eurot.

Häädemeeste valla kavandatavast finantseerimistegevusest annab täpsema ülevaate tabel 3 finantseerimistegevuse osa. Häädemeeste valla sõltuvate üksuste finantseerimistegevusest annab ülevaate tabel 7. Häädemeeste valla arvestusüksuse finantseerimistegevusest annab ülevaate tabel 8 finantseerimistegevuse osa.

Likviidsete varade muutuste koosseisu kuuluvad raha ja pangakontode saldo muutus, rahaturu-ja intressifondide saldode muutus. Likviidsete varade saldo suurenemine kajastatakse eelarves plussiga, saldo vähenemine kajastatakse miinusega.

Likviidsete varade muutus kajastab raha jäägi ülekandumist järgmise aasta eelarvesse, mis on 2022. aasta eelarvesse planeeritud summas 693 tuhat eurot. See moodustus 2021. aastal üle laekunud tuludest ning kokkuhoitud kulude arvelt.

2022. aasta lõpuks planeeritakse likviidsete vara jääki summas 208 tuhat eurot. Järgnevate perioodide lõpu likviidsete varade summa suurus oleneb põhitegevuse tulude laekumisest ja põhitegevuse kulude kokkuhoiust aasta jooksul.

6. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus

Kohaliku omavalitsuse üksus ja temast sõltuv üksus moodustavad koos kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse, kui raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10% vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Kohaliku omavalitsuse üksusest sõltuvad üksused (edaspidi *sõltuv üksus*) selguvad kohaliku omavalitsuse konsolideerimisgruppi kuuluvate sihtasutuste, mittetulundusühingute ja äriühingute saldoandmike baasil iga aasta lõpu seisuga. Arvestusüksuse näitajate arvutamisel võetakse arvesse omavalitsuse ja temast sõltuvate üksuste saldoandmikud ning elimineeritakse nendes saldoandmikes kajastatud andmed, millel kajastub sama omavalitsuse või tema asutuse või temast sõltuva üksuse tehingupartneri kood. Eeltoodut arvestades tütarettevõtetest OÜ Vesoka on seisuga 31.12.2021 Häädemeeste valla sõltuv üksus ja AS Häädemeeste VK ei ole seisuga 31.12.2021. a Häädemeeste valla sõltuv üksus. ´

OÜ Vesoka ja AS Häädemeeste VK majandusnäitajate ülevaade on käesolevas strateegias siiski kajastatud, et saada tervikpilt valla finantsseisust eelarvestrateegia perioodil. AS Häädemeeste VK võtab 2022 aastal 20-ks aastaks 1,9 miljonit laenu , mida Häädemeeste

Vallavalitsus garanteerib. See laen muudab oluliselt netovõlakoormuse näitajaid eelarvestrateegia perioodil.

Tabel 7. Sõltuvate üksuse (OÜ Vesoka ja AS Häädemeeste VK) eelarvestrateegia aastani 2026

Sõltuv üksus OÜ Vesoka	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	169 248	182 735	182 735	182 735	182 735	210 735
sh saadud tulud kohalikul omavalitsuselt	67 570	77 570	77 570	77 570	77 570	77 570
Põhitegevuse kulud kokku (+)	157 612	162 340	167 211	172 227	177 394	182 716
sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega						
Põhitegevustulem	11 636	20 395	15 524	10 508	5 341	28 019
Investeeringustegevus kokku (+/-)	-211 977					
Eelarve tulem	-200 341	20 395	15 524	10 508	5 341	28 019
Finantseerimistegevus (-/+)	201 692	-21 833	-20 363	-20 618	-20 886	-119 718
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	1 351	-1 438	-4 839	-10 110	-15 545	-91 699
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	129 130	127 692	122 853	112 743	97 198	5 500
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	203 418	181 585	161 222	140 604	119 718	0
Netovõlakoormus (eurodes)	74 288	53 893	38 369	27 861	22 520	0
Netovõlakoormus (%)	43,9%	29,5%	21,0%	15,2%	12,3%	0,0%

Sõltuv üksus AS Hädemeeste VK	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	146 995	174 995	146 995	156 995	156 995	156 995
sh saadud tulud kohalikul omavalitsuselt	42 163	70 163	42 163	42 163	42 163	42 163
Põhitegevuse kulud kokku (+)	140 644	140 644	140 644	147 676	155 060	162 813
Põhitegevustulem	6 351	34 351	6 351	9 319	1 935	-5 818
Investeeringustegevus kokku (+/-)	-9 188	-400 000	-1 423 225	110 000	110 000	110 000
Eelarve tulem	-2 837	-365 649	-1 416 874	119 319	111 935	104 182
Finantseerimistegevus (-/+)	0	393 620	1 390 000	-110 000	-110 000	-110 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-2 837	27 971	-26 874	9 319	1 935	-5 818
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	43 515	71 486	44 612	53 931	55 866	50 048
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	6 380	400 000	1 790 000	1 680 000	1 570 000	1 460 000
Netovõlakoormus (eurodes)	0	328 514	1 745 388	1 626 069	1 514 134	1 409 952
Netovõlakoormus (%)	0,0%	187,7%	1187,4%	1035,7%	964,4%	898,1%

Põhilisteks tegevusvaldkondadeks ettevõtetel on joogivee tarbijateni toimetamine ning heitvee ärajuhtimine ja puhastamine. Kõrvalteenusena pakutakse põhitegevusega seonduvaid teenuseid, heakorra teenuseid ja reisijate veeteenust.

Eelarvestrateegia perioodil on nii OÜ-s Vesoka kui ka AS-s Hädemeeste VK arvestatud hinnatõusuga, kuna oluliselt peaks investeeringustegevuse tulemusena paranema teenuse kvaliteet.

Eelarvestrateegias on kajastatud 2021 aasta investeeringustegevusena Võiste alevi ÜVK (Võiste vee- ja kanalisatsioonitrasside, reoveepumpla ja -puhasti renoveerimine, veetrassi ehitus Sadama tn-lt Mäe tn-le) 469,9 tuhat eurot. Rahastuse saanud projekti toetus SA-lt KIK on 258,0 tuhat eurot ja omaosalus 211,9 tuhat eurot. Omaosaluse tagamiseks võttis Oü Vesoka laenu summas 204,0 tuhat eurot, lepingu pikkus 5 aastat (Hädemeeste valla garantii). Laenu tagasimakse ja laenu intressi vahendid tulevad OÜ Vesoka vee ja kanalisatsiooni müügitulu, abonementtasu laekumistest ja valla toetusest.

AS Hädemeeste VK investeringu objekt on Hädemeeste aleviku ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni rekonstrueerimise projekt 2022-2023 aastal (SA KIK projekt). Projekt sai rahastuse otsuse 2021 aastal (omaosalus oli siis 60% projekti kogumaksumusest).

Eelarvestrateegiasse on planeeritud antud projekti kogumaksumus 3210,7 tuhat eurot, millest SA- lt KIK toetus 1277,5 tuhat eurot. Omaosaluste eest tasumiseks on planeeritud AS-i Hädemeeste VK eelarvestrateegias laenu võtmine AS- lt Swedbank summas 1900 tuhat eurot 20-ks aastaks. Hädemeeste Vallavolikogu andis Hädemeeste Vallavalitsusele 17.02.2022 otsusega nr 15 loa AS Hädemeeste VK laenu garanteerimiseks perioodil 2022-2042. Laenu tagasimakse ja laenu intressi vahendid tulevad AS Hädemeeste VK vee ja kanalisatsiooni müügitulust, abonementtasu laekumistest, valla toetusest ja aktsiakapitali suurendamisest.

7. Finantsdistsipliini tagamise meetme täitmine

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt on finantsdistsipliini tagamise meetmeks:

kinnipidamine nõuetest põhitegevuse tulemile

kinnipidamine netovõlakoormuse ülemmäärast.

Nende näitajate alusel otsustatakse KOV- i finantsolukorra üle ning nende täitmata jätmine võib kaasa tuua sanktsioonid.

Antud eelarvestrateegia puhul on prognoosid koostatud tekkepõhise arvestuste alusel. Eelarvestrateegia annab ülevaate omavalitsuse majandusolukorrast, sealhulgas arvnäitajad, mis on vajalikud põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormuse määra arvutamiseks. Põhitegevuse tulemi väärtus ja netovõlakoormus arvutatakse tekkepõhise raamatupidamisarvestuse andmete alusel s.t. kohaliku omavalitsuse üksuse kohta aruandeaasta lõpu seisuga.

Kohaliku omavalitsuse üksuse põhitegevuse tulemi ja tegelik netovõlakoormus (eelmisel aastal, jooksvaks aastaks prognoositud ja eelarvestrateegia perioodi igaks aastaks prognoositav) vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse §-dele 33 ja 34 iga aasta lõpu seisuga on esitatud tabelis 8.

Netovõlakoormus leitakse võlakohustuste kogusumma ja likviidsete varade kogusumma vahena. Põhitegevuse tulemi on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe.

Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus aruandeaasta lõpu seisuga on null või positiivne.

Valla tulubaas sõltub ümbritsevast majanduskeskkonnast. Kõige otsesemat mõju omavad tööturul toimuvad muutused, kuna tööturu seisukorrast sõltub otseselt valla suurima tuluallika füüsilise isiku tulumaksu laekumine. Tulumaksuga maksustatakse maksumaksja tulu, millest on tehtud seadusega lubatud mahaarvamised. Arvestamata mahaarvamisi, laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 11,96% residendist füüsilise isiku maksustatavast tulust. Hädemeeste vallale laekub nende maksumaksjate tulu, kelle

Maksu- ja Tolliameti peetavasse maksukohustuslaste registrisse kantud elukoht on 1. jaanuari seisuga Hädemeeste vald. Laekuva tulumaksu suurus sõltub selliste isikute arvust ning nende keskmisest sissetulekust.

Tabel 8 Hädemeeste valla arvestusüksuse finantsdistsipliini tagamise meetmete täitmise ülevaade perioodil 2021-2026

Arvestusüksus Hädemeeste vald	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	8 299 691	9 056 301	9 023 528	9 221 814	9 439 794	9 670 755
Põhitegevuse kulud kokku	7 472 261	8 472 095	8 453 514	8 516 500	8 557 029	8 748 297
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud</i>	393	393	393	393	393	393
Põhitegevustulem	827 431	584 206	570 014	705 314	882 766	922 458
Investeeringustegevus kokku	-1 744 373	-1 581 396	-1 636 125	-103 900	-283 900	-863 900
Eelarve tulem	-916 942	-997 190	-1 066 111	601 414	598 866	58 558
Finantseerimistegevus	1 085 366	539 287	866 700	-635 747	-613 329	-14 515
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-95 395	-457 903	-199 410	-34 333	-14 464	44 043
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	-263 819	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	865 387	407 484	208 073	173 740	159 276	203 320
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	5 294 803	5 732 778	6 599 085	5 962 944	5 349 222	5 334 314
<i>sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)</i>	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (eurodes)	4 429 416	5 325 294	6 391 012	5 789 205	5 189 946	5 130 995
Netovõlakoormus (%)	53,4%	58,8%	70,8%	62,8%	55,0%	53,1%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	8 278 235	7 245 041	7 218 822	7 377 451	7 948 429	7 382 809
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	99,7%	80,0%	80,0%	80,0%	84,2%	76,3%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	3 848 819	1 919 747	827 811	1 588 246	2 758 483	2 251 814

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus näeb ette eraldi piirangud Hädemeeste vallale ja Hädemeeste valla arvestusüksusele, et hoida lahus Hädemeeste valla ja temast sõltuvate üksuste finantstegevuse tulemused ja finantsseis.

Finantsdistsipliini meetmete rakendamisel kasutatakse üksusepõhist lähenemist, sest omavalitsuse poolt moodustatud üksuste finantstegevus mõjutab oluliselt omavalitsusüksuse finantsseisu.